

Vaasan yliopisto
UNIVERSITY OF VAASA

OSUVA Open
Science

This is a self-archived – parallel published version of this article in the publication archive of the University of Vaasa. It might differ from the original.

Kaksi tarinaa gradun tekemisestä - Itsensä johtamisen näkökulma

Author(s): Kantola, Jenni

Title: Kaksi tarinaa gradun tekemisestä - Itsensä johtamisen näkökulma

Year: 2020

Version: Published version

Copyright © 2020 VAKKI ry ja kirjoittajat

Please cite the original version:

Kantola, J. (2020). Kaksi tarinaa gradun tekemisestä - Itsensä johtamisen näkökulma. In H. Katajamäki (Ed.) *Tieteellinen kirjoittaminen tiedeyhteisössä*, 40-54. VAKKI Publications 11. Vaasa: VAKKI. <https://vakki.net/wp-content/uploads/2020/09/Tieteellinen-kirjoittaminen-tiedeyhteisossa.pdf>

Kaksi tarinaa gradun tekemisestä – Itsensä johtamisen näkökulma

Jenni Kantola

Pro gradu -tutkielma on oppimistehtävä, jonka vaatima osaaminen ja prosessin pitkä kesto saattavat aiheuttaa epävarmuuden tuntemuksia ja monia muita negatiivisia tunteita oman osaamisen suhteen. Tällöin itsensä johtaminen ja ajattelutapojen tiedostaminen muodostavat tärkeän osa-alueen, joka voi edistää työn tekemistä. Itsensä johtaminen on yksilön taito, joka liittyy yksilön uskoon omiin kykyihinsä selviytyä itselleen asettamista tavoitteista. Mitä vahvempi yksilön usko omaan itseensä on, sitä enemmän hän on valmis näkemään vaivaa päämäärän saavuttamiseksi. Ajattelu pohjautuu sosiokognitiiviseen teoriaan, jonka mukaan ihmisen käsitykset ja toiminta on hänen itsensä säädeltävissä. Artikkelin tavoitteena on selvittää, minäkalainen merkitys itsensä johtamisella on tutkielman valmistumisen kannalta. Aineisto koostuu kahdesta narratiivisesta haastattelusta, joissa juuri valmistuneet opiskelijat kuvaavat tutkielman tekemisen polkuansa. Tarinoissa käsiteltävät tutkielmaprosessit ovat erilaisia sekä kestoltaan että työtavoiltaan, mutta tarinoista on tunnistettavissa, että opiskelijan vahva usko omaan pystyvyyteen ohjaa työn vaiheita ja tukee valmistumista. Tarinoiden kautta keskeisiksi tekijöiksi valmistumisen kannalta nousevat esiin tavoitteellisuus, työn merkityksellisyys sekä oman luontaisen työtavan tunnistaminen ja siten tekemisen mielekkyyks.

Avainsanat: pro gradu -tutkielma, itsensä johtaminen, minäpystyvyys, tarinallisuus

1 Johdanto

Pro gradu -tutkielma on yliopistossa maisterin tutkintoon kuuluva lopputyö, jonka avulla testataan opiskelijan oman alan tuntemusta ja kykyä ilmaista itseään selkeästi ja tieteellisesti. Opiskelijan koko kouluhistoriaan nähden pro gradu -tutkielma on laajimpia itsenäisesti suoritettavia oppimistehtäviä (Ylijoki & Ahrjo, 1995, s. 22). Vaasan yliopiston (2020) ohjesivustolla kauppatieteen pro gradu -tutkielma määritellään 30 opintopisteen laajuiseksi tutkielmaksi, jolla tulee osoittaa perehtyneisyytensä niin aihepiirin kuin tutkimusmenetelmien suhteen. Tutkielman tavoitteena on lisäksi osoittaa kykynsä tieteellisen ilmaisun ja kirjoittamisen suhteen. Pro gradu -tutkielma tehdään tyyppillisesti monografia-muotoisena ja yksilötyönä, mutta nykyään työ voi koostua myös tieteellisestä artikkelikäsikirjoituksesta ja toisinaan se on mahdollista tehdä parityönä.

Tutkimusprosessissa voi tunnistaa erilaisia työvaiheita tutkimusaiheen valinnasta valmiin työn arviointiin. Kaiken kaikkiaan pro gradu -tutkielma voidaan nähdä jatkuvana ongelmanratkaisuna, sillä siinä haetaan vastauksia milloin pienempiin, milloin suurempiin kysymyksiin. Tutkielma on prosessi, joka muuttuu sitä tehtäessä, ja siksi opiskelijalta vaaditaan vahvaa epävarmuuden sietämistä ja päättäväisyyttä. Juha Hakala (2009, s. 21) ohjeistaakin opiskelijaa *Uusi graduopas* -kirjassaan sanoen: ”Hallitulla suunnittelulla, järkähtämättömällä asenteella ja tukevalla lapio-otteella varmistat sen, että tuulessa lepatava lippu myös saavutetaan ja gradusi valmistuu.”

Valitettavan usein virheelliset käsitykset ja negatiiviset mielikuvat pro gradu -tutkielman tekemisestä värjäävät koko tutkielmaprosessia. Pro gradu -tutkielma on maisteriopintojen aikaa vievin ja vaativin työ, ja ehkä juuri siksi siihen liittyy paljon mielikuvia ja jopa

myyttejä sen haasteellisuudesta. Pro gradu -tutkielmaprosessia on kuvattu ”tuskailuksi”, ”opintojen kompastuskiveksi”, ja siihen on liitetty tunteita ”ahdistuksesta” jopa ”kammoon (Mansikka, 2018; Svinhufvud, 2015). On kuitenkin muistettava, että pro gradu -tutkielman kirjoittaminen on itsessään opiskelu- ja ajattelutaitoja kehittävä oppimisprosessi, johon kuuluvat erilaiset vaiheet ajoittaisineen epävarmuuksineen ja epäselvine ajatuksineen.

Miten opiskelijat sitten luovivat tässä itsenäisessä ja pitkässä kirjoitusprosessissa, jollaisesta heillä ei ole aiempaa kokemusta? Tutkielman kirjoittajat kohtaavat työn luonteen takia epävarmuutta, ja uudenlaisen tehtävän edessä osaamattomuus ja prosessin pitkä kesto saattavat aiheuttaa monia negatiivisia tunteita oman osaamisen suhteen. Tällöin itsensä johtaminen muodostaa tärkeän osa-alueen työn etenemisen kannalta. Itsensä johtaminen tekee ihmisestä tehokkaamman, ja sillä on suora vaikutus työsuorituksen tasoon ja tehtävien suorittamiseen (ks. Stewart ja muut, 2011; Neck & Manz, 1996). Itsensä johtamisen teorian mukaan yksilö pyrkii järjestelmällisesti tiedostamaan omia, haitallisia ajattelutapojaan ja muokkaamaan ajattelustaan rakentavaa. Kuten muiden johtamisessa, itsensä johtamisessa pyritään jossain määrin tekemisen hallintaan ja ohjaamiseen. Itsensä johtaminen pohjautuu sosiokognitiiviseen teoriaan, jonka mukaan ihmisen käsitykset ja toiminta on hänen itsensä säädeltävissä. Ihminen nähdään siis oman elämänsä aktiivisena rakentajana eikä vain pelkkänä elämäntilanteidensa tuotteena (ks. Bandura, 2006, s. 164).

Itsensä johtamiseen liittyy läheisesti minäpystyvyyden (*self-efficacy*) käsite (Bandura 1977), jolla viitataan yksilön uskoon omiin kykyihinsä ja pystyvyyteen päämäärien saavuttamiseksi. Organisaatiotutkimuksissa pystyvyyden on todettu vaikuttavan suoraan työsuorituksen tasoon, ja siten vaativiin tehtäviin näyttää olevan kykyjä erityisesti työntekijöillä, joilla on hyvät itsensä johtamistaidot. Samoin opiskelijakontekstissa minäpystyvyyden on todettu olevan yhteydessä siihen, miten opiskelijat motivoivat itseänsä ja saavuttavat päämääriänsä. Esimerkiksi Partanen (2011) tutki aikuisopiskelijoita ja havaitsi, että ne, jotka uskovat omiin kykyihinsä ja kehittymiseensä, saavuttavat tavoitteitaan itseänsä epäileviä todennäköisemmin.

Tässä artikkelissa kuvataan laadullista tutkimusta, jossa on tarkasteltu kahden valmistuneen opiskelijan pro gradu -tutkielmaproessin kulkua itsensä johtamisen näkökulmasta. Haastateltavat edustavat hyvin erilaisissa elämäntilanteissa olevia opiskelijoita. Toinen on jo työelämässä pitkään ollut, työn ohella tutkielmaansa kirjoittava, myöhemmällä iällä maisterintutkintonsa aloittanut, perheellinen nainen, joka haluaa kasvattaa asiantuntijuuttaan ja suorittaa maisterintutkinnon. Toinen taas on jatko-opinnoista haaveileva vastavalmistunut mies, joka tekee osan viikosta töitä toisaalla ja osan tutkimustiimin assistenttina ja asettaa tutkielmalle tiukat aikaraamat jo heti alussa. Molemmat saavat tutkielmansa valmiiksi, valmistuvat ajallaan ja saavat hyvät arvostukset töistään. Tarkastelen näiden kahden opiskelijan kertomuksia pro gradu -tutkielmaprosessista tarinana, pohtien minkälainen merkitys itsensä johtamisella on ollut heidän tutkielmansa valmistumiselle. Lisäksi pyrin ymmärtämään, mitkä asiat ovat vahvistaneet opiskelijoiden pystyvyytensä itsensä ja mitkä asiat ovat olleet merkityksellisiä heille pro gradu -tutkielman valmiiksi saattamisessa. Tutkimuksella haetaan vastauksia seuraaviin kysymyksiin:

- Miten opiskelijat kuvaavat tarinoissa graduprosessin aikaista pystyvyytensä?
- Miten itsensä johtaminen ilmenee graduprosessin aikana?

- Minkälaisia itsensä johtamisen keinoja opiskelijat käyttävät graduprosessin aikana?

2 Tutkielmatyöskentely yksilön näkökulmasta

Käsitykset pro gradu -tutkielman vaativuudesta ja sen poikkeuksellisuudesta suhteessa muihin tutkielman aikaisiin kirjoitustöihin on poikunut useita tutkielman kirjoittamista helpottavia oppaita, sivustoja ja blogeja. Juha Hakala (2009, s. 11) muun muassa kannustaa oppaansa ensimmäisellä sivulla ”tarttumaan toimeen” ja Svinhufvudin (2015) ohjesivustolla hiotaan lukijasta tehokasta kirjoittajaa ”lumihitalemenetelmällä”. Osa korostaa prosessin tutkimuksellista puolta, osa taas on enemmän maisteriksi kannustavia kasvuoppaita. Tutkimusmaailmassa pro gradu -tutkielman kirjoittamista on käsitelty usein väitöskirjaprosessien rinnalla, sillä molemmissa on todettu kohtaavaan samanlaisia haasteita niin motivaation, kirjoitusprosessin hallinnan kuin ohjauksen suhteen (ks. Lee & Murray, 2015; Turner, 2010; Odena & Burgess, 2017).

Opiskelijoiden on todettu suhtautuvan pro gradu -tutkielmaan hyvin yksilöllisesti. Pro gradu -tutkielmaan latautuu paljon odotuksia ja merkityksiä, ja niillä on osansa yksilön motivaatiossa kirjoittaa työ valmiiksi. Tutkielmalla voidaan nähdä olevan sekä välineellisiä että sisällöllisiä arvoja. Tutkielman tehtyään yksilö valmistuu ja voi hakeutua työelämään; toisaalta tutkielma voi palvella erikoistumista johonkin aiheeseen ja siten olla osa ammatillisia tavoitteita. Ylijoki ja Ahrio (1995) ovat tutkineet pro gradu -tutkielman tekemistä ja havainneet, että opiskelija voi suhtautua tutkielmaan joko myyttisenä prosessina tai se voidaan jäsentää puhtaasti opintosuorituksena. Sankaritarinoiksi hän kutsuu tarinoita, joissa tutkielmaan liitetään myyttisyyttä ja valmistuminen nähdään taistelujen voittamisena. Arkitarinoissa taas opiskelijat näkevät tutkielman opintosuorituksena eikä kirjoitusprosessi näyttäydy mitenkään ylitseväsemättömänä. Tarinat, joissa tutkielma ei ole valmistunut, Ylijoki ja Ahrio (1995) nimittivät tragediaksi ja pakkotyötarinaksi; tragediassa taistelu ei johtanut sankaruuteen vaan päättyi traagisesti ja pakkotyötarinassa taas tutkielman kirjoittaja ei koe työtänsä riittävän merkitykselliseksi, koska tutkielma näyttää vain yhtenä opintosuorituksena muiden muiden joukossa. Myöhemmässä julkaisussaan Ylijoki (2001) on tunnistanut tutkielmaa kirjoittavien tarinoista, että yksi lähestymistapa voi olla hyvin käytännönläheinen ja suorituskeskeinen. Hän tunnistaa ”business-tyyppisen” opiskelijan tyyliksi asenteen, jossa tutkielmaa ei glorifioida, vaan se nähdään yhtenä kurssisuorituksena muiden joukossa. Tämän tyyppinen opiskelija ei epäile, etteikö selviäisi prosessista, sillä monet muutkin ovat saaneet tutkielmansa kirjoitettua. Lisäksi hän uskoo, että työorientoituneella persoonalla ja asennoitumisella on suuri merkitys tutkielman valmiiksi saamisessa.

Pro gradu -tutkielmaprosessi koetaan myös hyvin eri tavalla opiskelijoiden keskuudessa. Joissakin tapauksissa puhutaan jopa tutkielman tekemiseen liittyvästä ahdistuksesta, jossa sekoittuvat niin epäilyt omasta suorituskyvystä kuin erilaiset stressitekijät. Glauserin (2006) mukaan yksilö voi kadottaa monen tekijän summana itseluottamuksensa omaan tekemiseen, jonka seurauksena motivaatio katoaa ja tavoitteiden asettaminen vaikeutuu. Jos opinnot eivät etene, koetaan taas häpeää ja epäonnistumista. Mustonen ja Annala (2002) ovat havainneet, että syyllisyyden tunteet oman osaamisen ja pystyvyyden suhteen ovat yleisiä (Mustonen & Annala, 2002). Gallin ja Aholan (2011, s. 225–233) raportissa

todetaan, että moni opiskelija on myös nykyään töissä opiskellessaan ja useasti työnteko on välttämättömyys opiskelijan arjessa. Jos työnteko on pakollista ja lisästressiä tuottava, sillä voi olla vaikutuksia opiskeluiden viivästyymiseen. Toisaalta opiskelijat ovat kokeneet, että työnteko voi toimia motivoivana ja kannustavana tekijänä.

Pro gradu -tutkielman kirjoittaminen on hyvin itsenäinen ja pitkäkestoinen prosessi, ja työn valmiiksi saattaminen vaatii erilaisia taitoja. Yliopisto-opinnoissa pärjätäkseen opiskelijoiden mielestä tärkeimpien taitojen joukossa ovat ajankäytönhallinta ja itsekontrolli (Galli & Ahola, 2011, s. 117). Opiskelijoiden on havaittu myös hyötyvän suuresti vahvasta resilienssistä, joka näkyy stressinsietokykyinä ja joustavuutena (Odena & Burgess, 2017).

Tutkielmatyöskentely perustuu suurelta osin kirjoittamistaidon varaan. Kirjoittamista vaikeuttavat motivaation puute, aloittamisen vaikeus, mutta myös palautteen saaminen ja antaminen koetaan haastavina ja motivaatiota laskevin (Galli & Ahola, 2011, s. 242–255). Leen ja Murrayn (2015) mukaan kirjoittamisen ohjaamisen on tunnistettu olevan hyvin lineaarista edeten idean auki kirjoittamisesta fokuksen selittämiseen ja lopullisen raportin rakentamiseen. Keskeistä on kuitenkin yksilöllisen tuen ja positiivisen ja kannustavan tuen saaminen. Tutkimukset osoittavat olevan yhä enenevässä määrin tarvetta erilaisille tukiryhmille ja peräänkuuluttavat tieteellisen kirjoittamiseen panostamista jo opintojen alkuvaiheessa (Odena & Burgess, 2017). On todettu, että erilaiset kirjoitusryhmä- tai kirjoitusparityöskentelymuodot voisivat auttaa opiskelijoita sitoutumaan ja motivoitumaan, sillä toisen tuki ja yhdessä työskentely auttavat työmäärän jakamisessa sekä luovat tekemisestä sosiaalisempaa (Galli & Ahola, 2011; Lee & Murray, 2015; Hirsto & Soronen, 2020 [tässä teoksessa]).

3 Itsensä johtaminen ja minäpystyvyys

Pro gradu -tutkielma on maisteritutkinnon kirjallisista töistä laajin niin sisällöllisesti kuin työmäärällisesti. Tutkielman kirjoittaminen on kuin projektin hallintaa, sillä se vaatii pitkäjänteisyyttä, suunnitelmallisuutta ja itsenäistä otetta. Opiskelijan tulee siis johtaa itseään toteuttamaan ja viemään projekti läpi. Koko itsensä johtamisen taustalla on ajatus, että ihminen omalla toiminnallaan pystyy vaikuttamaan vastoinkäymisten kohtaamiseen ja niistä selviämiseen. Itsensä johtaminen on Sydänmaanlakan (2006) mukaan itsen kohdistuva vaikuttamis- ja oppimisprosessi, jossa itsetuntemus ja itseluottamus ovat keskeisessä roolissa. Itsensä johtaminen linkittyy läheisesti minäpystyvyyteen eli yksilön käsityksiin omasta suorituskyvystä (Bandura, 1977). Jos opiskelija uskoo saavuttavansa tavoitteensa, hän on myös valmis näkemään vaivaa ja ponnisteluja päämäärän saavuttamiseksi. Pystyvyydellä on vaikutusta sekä yksilön käyttäytymiseen että suorituksen tasoon (ks. Bandura, 1977).

Vaikka itsensä johtamisen tutkimuksen pääpaino on organisaatiotutkimuksessa (Neck & Manz, 1991, 1996, Stewart ja muut, 2011), itsensä johtaminen ja minäpystyvyys on havaittu merkitykselliseksi teemaksi myös akateemisten opintojen yhteydessä (*academic self-efficacy*) (ks. Komarraju & Nadler, 2013, Zimmerman, 2000; Zajacova ja muut, 2005). Zimmermanin (2000) mukaan opiskelijan käsitys omista akateemisista taidoistaan

on yhteydessä opinnoissa pärjäämiseen ja vaikuttaa suoraan opiskelijoiden oppimiseen ja motivoitumiseen. Opiskelijat, joilla on vahva pystyvyysusko, osallistuvat aktiivisemmin, työskentelevät ahkerammin ja sietävät opinnoissa kohtaamiaan vastoinkäymisiä paremmin (Zimmerman, 2000). Varsinaisesti opinnäytetyön tai pro gradu -tutkielman tekemisen näkökulmasta itsensä johtamista ei ole kuitenkaan aiemmin tarkasteltu.

Itsensä johtamisessa on tunnistettu kolme toimintamallia tai niin kutsuttua strategiaa, joita Manz ja Neck (1999) nimittävät käyttäytymiseen keskittyviksi strategioiksi, tarvepohjaisiksi palkitsemisen strategioiksi ja ajattelun johtamisen strategioiksi. Käyttäytymiseen keskittyvien strategioiden tarkoitus on vahvistaa positiivisia ja hyväksi havaittuja tapoja, jotka johtavat tavoitteiden saavuttamiseen. Ihminen muun muassa luonnollisesti toistaa tapoja, jotka on todennut hyväksi aiemmin, vaikka toisaalta huonoksi havaittuja tapoja pyritään tiedostamisen kautta välttämään. Tarvepohjaiset palkitsemisen strategiat taas kohottavat sisäistä motivaatiota, koska tällöin löydetään suoritettavasta tehtävästä palkitsevia аспекteja. Pro gradu -tutkielmaa kirjoitettaessa se voi olla valmistuminen maisteriksi, oman osaamisen kehittäminen aiheen kautta tai verkostojen luominen case-yrityksen avulla. Tarvepohjaiset palkitsemisen strategiat edistävätkin tunnetta kasvaneesta kompetenssista, itsemääräytymisestä ja tarkoituksesta (Manz & Neck, 1991, 1999). Ajatusten johtamisen strategioiden on taas tarkoitus kehittää yksilön ajattelutapoja ja luoda niiden avulla positiivisia, rakentavia ja mahdollisuusperustaisia ajattelumalleja (Manz & Neck, 1999). On tunnistettu, että mahdollisuuksiin perustuvaa ajattelumallia soveltavat ovat aktiivisempia haasteita kohdatessaan, kun taas esteisiin perustuvaa ajattelumallia soveltavat saattavat lannistua haasteiden edessä (Manz & Neck, 1991, 1999).

Itsensä johtamisen kyvyt eivät ole kuitenkaan kaikilla samat, mutta niitä voi kehittää joiltain osin (Manz, 1983). Omia ajattelutapoja voi kehittää itseään analysoimalla, erilaisilla mentaaliharjoitteilla tai itseensä kohdistuvalla positiivisella sisäisellä puheella (Manz & Neck, 1999). Itsetutkiskelun ja reflektointitaidon avulla ihminen pystyy kehittämään ajatuksiaan ja tunteitaan (Sydänmaanlakka, 2006, s. 58–59), mutta lähtökohtaisesti itsensä johtamisen toimintamallit ovat autonomisia, ihmisen persoonaan sidoksissa olevia, joten niiden harjoittamisen mahdollisuudet ovat yksilöllisiä.

Itsensä johtamisessa painottuu yksilön mahdollisuudet vaikuttaa omaan itseensä ja yksilön vastuuta omien voimavarojen suuntaamisesta päämäärien saavuttamisen kannalta olennaisiin asioihin. Itsensä johtamista kuvataan jatkuvaksi muuttumiseksi, uuden oppimiseksi ja vanhojen ja juurtuneiden tapojen poisoppimiseksi (Salmimies, 2008, s. 28–31). Itsensä johtaminen toimii kaksikehäisen oppimisen periaatteella, jossa tavoitteita ja päätöksenteon perusteita muokataan kokemukseräisesti (ks. Argyris & Schön, 1996; Kolb, 1983). Toisin kuin yksikehäisessä oppimisessä, kaksikehäisessä oppimisessä kyseenalaitetaan ja reflektoidaan toimintatapoja ja pyritään siten vaikuttamaan sekä tavoitteiden asettamiseen että keinoihin saavuttaa nämä (Argyris & Schön, 1996). Pajares (2003, s. 140) havaitsi tutkimuksessaan, että yksilöt tekevät johtopäätöksiä omasta pystyvyydestään ensisijaisesti arvioimalla omaa suoritustaan ja onnistumistaan aiempiin suorituksiin ja muiden suorituksiin vertaamalla. Lisäksi yksilön arviointiin vaikuttaa saatu palaute ja omien fyysisten tunteiden, kuten ahdistuksen ja stressin, havainnointi (Pajares, 2003, s. 140).

4 Tarinallisuus lähestymistapana

Tutkimusotteena narratiivisuus on lähtökohdiltaan sosiaalikonstruktivistinen eli siinä ihmisten ajatellaan rakentavan ymmärryksensä ja identiteettinsä jatkuvasti muuttuvien kertomusten avulla, joissa yksilö ilmentää niitä merkityksiä, joita on luonut elämästään ja itsestään (Heikkinen, 2007). Tietäminen on tällöin vahvasti sidoksissa aikaan, paikkaan ja sosiaaliseen kontekstiin (ks. Bruner, 1990). Narratiivisessa tutkimuksessa huomio kohdistuu siihen, millä tavalla henkilöt antavat asioille merkityksiä tarinoiden kautta, mikä erottaa narratiivisen tutkimuksen perinteisistä laadullisen tutkimuksen tavoista (Bruner, 1990; Heikkinen 2007). Narratiivien ei nähdä pelkästään kuvaavan menneisyyttä, vaan niiden avulla myös luodaan kokemuksia (Riessman, 2008, s. 21–23). Tarinat sisältävät siis aktiivista tulkintaa eli uuden merkityksen luomista.

Tarinallisuus hahmotetaan tässä artikkelissa yleiseksi metodiseksi viitekehyykseksi, jossa kohdistetaan huomio tarinoihin todellisuuden rakentajana ja välittäjänä. Tutkimuksellisesti kyseessä on lähestymistapa, jossa sovelletaan ja analysoidaan kertomuksia. Riessman (2008) tuo esiin neljä erilaista narratiivisen analyysin lähestymistapaa, jotka soveltuvat haastattelussa tapahtuneen tarinankerronnan tulkintaan. Tässä artikkelissa hyödynnetään temaattista analyysyä. Temaattisessa analyysissä huomioidaan se, mitä on sanottu, sen sijaan että siinä keskityttäisiin, miten, kenelle tai missä tarkoituksessa tarina on kerrottu. Näin ollen kieli on enemmänkin lähde kuin tutkimuksen pääkohde (ks. Riessman, 2008, s. 54–54, 59.)

Tutkimusta varten haastattelin kahta vuoden sisällä maisteriksi valmistunutta ja pro gradu -tutkielmansa päätökseen saanutta Samia ja Kirsiä. Sami on alle 30-vuotias mies, joka on lähtenyt opiskelemaan suoraan lukiosta, suorittanut ensin kandidaatintutkielman ja sitten vaihtanut toiseen yliopistoon tekemään maisterintutkintoa. Kirsi taas on tehnyt pitkän uran koulutusorganisaatiossa ja lähtenyt tekemään maisterintutkintoa vasta aikuisiällä. Kirsin tutkielma eroaa siinä Samin tutkielmasta, että Kirsi tekee sen parityönä. Yhteistyö pitkäaikaisen opiskelukaverin kanssa toimii prosessin aikana vahvana motivaattorina. Perheellisenä 50-vuotiaana ja esimiesasemassa työskentelevänä hän tekee pro gradu -tutkielmaa työn ohella ja tutkielman valmistumiseen vierähtää noin puolitoista vuotta. Sami tekee osa-aikatoimia mainostoimistossa, mutta vähentää niitä saatuaan yliopistosta tutkimusassistentin paikan tutkielmansa alussa. Samin tutkielma valmistuu puolessa vuodessa. Sami ja Kirsi ovat molemmat kauppatieteiden opiskelijoita, mutta tutkielmilla oli eri ohjaajat.

5 Kaksi gradupolkua

Tässä luvussa kuvaan Samin ja Kirsin pro gradu -tutkielmaprosessia ajallisesti etenevinä tarinoina. Tarinoiden väliotsikot nimesin kertojien itsensä käyttämien ilmaisujen mukaan. Käytän tässä luvussa nimityksen pro gradu -tutkielma asemesta siitä yleisesti tunnettua ja käytettyä lyhennettä gradu, jota myös haastateltavat puheessaan käyttävät.

5.1 Sami – tähtäimessä jatko-opiskelu

Tarvetta lahjakkuuksille. Sami suoritti kandidaatintutkinnon taloustieteistä ja oli jo siirtynyt tukevasti työelämään, kun kiinnostus toisessa yliopistokaupungissa järjestettävään englanninkieliseen maisteriohjelmaan heräsi. Opinnot etenivät, ja Sami teki samaan aikaan töitä paikallisessa mainostoimistossa. Yhdellä kurssilla professori mainitsi, että jos jotain opiskelijaa aihe kiinnostaa, niin heillä on aina tarvetta lahjakkuuksille. Tämä jäi Samin mieleen, ja hän sopi tapaamisen professorin kanssa kertoakseen hahmottelemansa graduaiheen. Professori oli aiheesta kiinnostunut ja ilmoitti ryhtyvänsä mielellään Samin gradun ohjaajaksi. Tutkielman kirjoittaminen käynnistyi kesäkuussa 2018.

- (1) Oikeestaan se gradun työstäminen lähti kunnolla käyntiin 2018 kesäkuusta. Mä aloitin sen oikeestaan niin, että mä kesäkuun tein sitä teoriaosuutta mahdollisimman pitkälle, se oli siinä mulle helppoa et toi on vähän sellanen nouseva aihe ja siitä ei ollut paljon kirjallisuutta, varsinkaan tuossa kontekstissa ei ollu olemassa mitään.

Samille oli samaan aikaan järjestynyt myös työsopimus tutkimusassistenttina yksiköstä, mikä mahdollisti muiden osa-aikatöiden vähentämisen ja tutkimukseen keskittymisen. Sopimukseen kuului, että tutkielman aineisto kuuluu vaihtokaupassa tutkimusryhmälle, joten sitä voidaan hyödyntää toistenkin tutkimuksissa. Liittyminen tutkimusryhmään jo graduvaiheessa oli Samille mieluisa juttu, sillä häntä oli kiinnostanut ajatus tohtorin tutkinnon suorittamisesta jo aiemmin.

- (2) No joo mulla on vähän niinku ollu ajatuksena aina toi tohtorintutkinto et se vois olla kiinnostava, mul on siihen ihan hyviä referenssejä ollu työelämässä, ollu paljon tohtoreita, tosi fiksuja kavereita, et on sellanen [mielikuva] et se on ihan hyödyllinen juttu.

Selkeät stepit. Kun Sami tapasi ohjaajan kanssa ensi kerran, ohjaaja suositteli, että kirjoittaminen kannattaa aloittaa teorian kirjoittamisesta. Ohjaaja kertoi, että vahva teoria antaa myös rungon haastatteluille, joten ennen sen kirjoittamista ei kannata edetä. Samista tämä oli looginen ajatus, ja hän aloitti kirjoitustyönsä kirjallisuuskatsauksen kokoamisella.

- (3) Tosiaan kun teoriaa lähdin kirjoitteleen se tuli oikeestaan tosi helposti ja sit mä siinä kesäkuun aikana taisin kirjoitella metodologiat alustavasti ja sit mä kirjoitin ne tutkimusfilosofisen osion... sit vähän introa... valmistelin templatea valmiiksi ja kirjasin lähteitä koko ajan. Ja sit kesäkuun lopussa mulla oli kasassa aikalailla koko teoria, luonnosteltu intro, pikkasen metodologiaa.

Ohjaajatapaamisia oli harvakseltaan, ja Sami teki työtä hyvin itsenäisesti. Haastattelurunkoa rakentaessaan hän koki kuitenkin, että oli hyvä turvautua ohjaajan näkemykseen ja apuun. Ohjaajan kanssa ei erityistä etenemissuunnitelmaa tehty ensimmäisen tapaamisen jälkeen. Sen sijaan Samilla oli tapana kerätä mieleen tulevia kysymyksiä listaksi ja esittää ne sitten kerralla, jotta ei häiritsisi ohjaajaa liikaa yksityiskohdilla jatkuvasti.

- (4) Mulla oli sellasta bullet point listaa et mä yritin kerätä siihen kaikkee, mitä ei kannata kysyä erikseen, koska sä saat paremmin ne vastaukset ja sillä ohjaajalla on paremmin aikaa... et jos sä lähdet kyseleen hirveesti sellasia yksittäisiä se vielä aika paljonkin sun ohjaustunteja pois... halua myös arvostaa toisen työaika, kun tietää kuinka paljon sellaset pienet juoksevat asiat saattaa katkasta niitä tärkeämpiä juttuja mitä sä teet.

Samilla oli itsellään hyvin systemaattinen tapa lähestyä graduaan pienissä osissa. Hän myös koki, että hänelle itselleen etenemisaskeleet olivat selvät. Hän kuvasi näkevänsä gradun ikään kuin ”moduuleina” ja näiden osa-alueiden muodostavan itselleen seuraavat askeleet.

- (5) Mulla oli koko ajan selkeät stepit miten mä etenen ja gradu etenee ja maaliviiva siintää koko ajan lähempänä, et sit vaan hakee niitä steppejä siihen koko ajan... et jos koko ajan yrität vaan väkisin kirjottaa et tulee se 60–80 sivua niin emmää usko et se niin... tokihan sä saat jonkunlaisen tutkielman et jos se vaan on tärkeätä.

Vaikka mielessä oli selkeä etenemistapa, empirian osuus yllätti Samin työmäärällään. Hän mietti mielessään, onko hän sittenkään osannut varautua työmäärään realistisesti. Lopulta materiaalia tuli yllättävän paljon ja haasteeksi muodostui lähinnä materiaalin karsiminen.

- (6) No mulla tuli materiaalia aivan tuhattomasti ja se paisu tosi pitkäksi se oli helposti sen 130 sivua, ei viittiny ku oli hirveesti keränny hyvää dataa niin ei sitä viittiny jättää käyttämättä.

Treeniharjoituspäiväkirjan kirjoittamista. Aikataulussa pysyäkseen Samin keino oli pitää kirjaa viikon tehtävistä ja saavutuksista.

- (7) Mä pidin ite sellasta vähän niinku treeni/harjoituspäiväkirjaa, et mä joka viikko pistin ohjaajalle mailin, me sovittiin ettei senkään tarvi mitenkään reagoida siihen, se oli vähän enemmän semmonen mulle et mä saan hoidettua suunnitellut hommat.

Treenipäiväkirjan ideana ei ollut kerätä palautetta ohjaajalta, vaan ennemminkin osoittaa itselle, että työ etenee, vaikka siltä ei aina tunnukaan. Asioiden listaaminen on Samille luontainen tapa hallita työmääriä.

- (8) Teen esimerkiksi paljon todo-listoja... se on mulle tiettyä sosiomateriaa siitä mitä mä teen ja näyttää et sä oot saanu jotain aikaseks kun sä lähdet tosta ovesta... mä vähän joka viikko kirjoitin mitä mä olin saanu aikaseks ja se paine et sä tiedät et sun pitää jotain sinne laittaa niin se aika ajoin ajaa eteenpäin.

Vaikka Sami itsekin kutsui tyyliään ”aika kurinalaiseksi”, hän toteaa, että tyyli ei kaikille sovi ja että muut saattavat lähinnä ahdistua tällaisesta tyylistä. Sami kuitenkin toteaa, että hänellekin tuli jaksoja, jolloin tuntui, että työ ei etene yhtään.

- (9) Tulihan mullakin niitä viikkoja ettei tullu mitään tai ei ollu saanu mitään aikaseks, vähän muotoillu jotain otsikoita uudelleen ..ja se kun oli sovittu että ei siihen tartte tulla mitään suurempia kommentteja kunhan se vaan näkee että homma etenee.

Sami kuitenkin suhteutti tutkielmatyöskentelyä pitkään kurssityöhön ja ajatteli, että ei gradua pidä ajatella mitenkään saavuttamattomana.

- (10) Eihän se loppujen lopuksi ole kuin astetta pidempi kurssityö.

Hervoton rykäisy. Sami kirjoitti graduaan viisi kuukautta. Hän kuvasi aikaa hyvin tiiviiksi, sillä tavoitteena oli hyvä arvosana.

- (11) Mulle se oli toki tärkeätä et siitä tulee vähintään nelonen, tuli vitonen, mutta se olis ollu paljon huonompi jos ei olis osannu silleen systemaattisesti ajatella.

Sami puhui ”kirittäjäistä” eli tekijöistä, jotka pitivät työtahdin suunnitelman mukaisena ja myös motivoivat saavuttamaan aikatavoitteen. Yksi merkittävä kirittäjä oli tieto siitä, että loppuvuodesta tuli auki pari rahoitettua tohtoriopiskelijapaikkaa yksiköstä. Niitä haakeakseen tutkielman tuli olla valmis lokakuun loppuun mennessä. Haave väitöskirjan kirjoittamisesta siinsi siis yhä lähempänä ja motivoi kirjoittamaan tutkielman nopeasti. Sami totesi kuitenkin, että tiivis työnteke ja lyhyen tähtäimen tavoitteet ovat hänen juttunsa.

- (12) Olen aika hyvä sprinttikeskittymisessä.
- (13) Eihän se nyt oo sitten loppujen lopuks kuin sellanen astetta pidempi kurssityö... se helpottaa sitä lähestymistä siinä että se ei tunnu niin abstraktille mörölle jos sä teet siitä semmosen että sulla on semmosia kirittäjiä.

Tutkimuksen ulkopuolella oli myös tiettyjä kirittäjiä, jotka pitivät omalta osaltaan tutkielman kirjoittamisvauhtia yllä. Samin isällä oli 60-vuotisjuhlat, ja perheen yhteinen reissu oli varattu loppusyksyyn. Juhlat toimivat yhtenä maalina, johon mennessä työn tuli olla viimeistelyä vaille valmis.

Näin jälkikäteen Sami pohtii, että kannatti hahmotella otsikoita heti tutkielman pohjaan, sillä se auttoi paljon kokonaisuuden hahmottamisessa. Sitä kautta kirjoittaja luo työlleen välietappeja ja onnistumisia.

- (14) Luo lyhyitä maaleja, niitä on helpompi tavoittaa, kun on pitkä työ kyseessä.
- (15) Maaliviiva siintää koko ajan lähempänä.

Sami kuvaa tutkielman kirjoittamisen olleen tiivistä aikaa ja näin jälkikäteen Sami pohtii, olisiko kokemuksesta voinut tehdä jollain tavalla rennomman. Hän miettii, olisiko ajoittaiset paikanvaihdokset tai erilainen aikataulutaminen voinut jättää lisää tilaa esimerkiksi kavereiden näkemiselle ja muulle elämälle. Nyt aikaa kuvastaa mielikuvissa ”irralleen olo” muusta maailmasta ja työnteon tahti, jota Sami kuvaa ”hervottomaksi rykäsyksi”.

- (16) Nyt jälkikäteen, kun ajattelee, mulle tulee vaan mieleen et se oli semmone hervoton rykäsy, et se olis ollu kiva muistella et silloin ku kirjottelin gradua, näin kavereita ja oli muutakin elämää kuin tämä gradu... noh siinä oli se lomakin välissä ja tollasta.

5.2 Kirsi – gradu maaliin työn ohessa

Kitkuttelua. Kirsi aloitti maisteriopinnot vuonna 2013, ja koko opiskelun ajan hän teki töitä opintojen ohessa. Maisteriopintoihin mahtui noin puolentoista vuoden ajanjakso, jolloin Kirsi oli töiden takia kokonaan poissaolevana opiskeluista, mutta vuonna 2016 Kirsi koki, että nyt hänen täytyisi tehdä päätös opintojen loppuun saattamisesta.

- (17) Minun täytyi tehdä valinta... aionko viedä nämä valinnat loppuun vai lopetanko, ja mä totesin, että olin kitkutellu jo puolitoista vuotta siinä että en ollut saanut mitään aikaiseksi kun olin uppoutunut töihin.

Hän otti vuorotteluvapaata neljä kuukautta töistä, ja viimeistellessään maisteriopintojen syventäviä kursseja hän alkoi pohtia sopivaa aihetta. Pian Kirsi uskoi löytäneensä mielenkiintoisen teeman, mutta ohjaajaksi nimetty koki, että aihe ei ollut hänen ydinosaamistaan ja suositteli toista ohjaajaa. Aiheesta keskusteltiin, mutta tekeminen ei kuitenkaan

lähtenyt tehokkaasti liikkeelle, vaan Kirsi kuvasi aikaa lähinnä ”vellomiseksi” ja koki, että aihe ”ei kuitenkaan lähtenyt lentoon”. Kirsin miettiessä tutkielmaa yksi vahva aihe kulki kuitenkin koko ajan mukana mietintäprosessissa, ja Kirsi päätyi tekemään aiheesta tutkimussuunnitelman tieteellisen kirjoittamisen kurssin aikana. Keväällä 2017 Kirsi aloitti pääainekurssin, jossa opiskelijat tekivät paljon yhdessä haastatteluita ja etenkin yhdestä opiskelijasta muodostui monessa tehtävässä luottokumppani. Yllättäen syksyllä tämä samainen Kirsin opiskelukaveri, työn ohella opiskelija suorittava, joka sattumoisin oli vielä samalta paikkakunnalta kotoisin, otti yhteyttä ja ehdotti tutkielman tekemistä yhdessä. Toisen työn tekemisen tyyli oli tuttu ja mielenkiinnon kohteet kohtasivat, joten päätös oli helppo tehdä. Kirsi siirtyi parinsa kanssa saman ohjaajan tiimiin, ja ohjaaja hyväksyi suunnitelman pareittain tehtävästä tutkielmasta. Siitä käynnistyi tiivis keskustelu aiheen rajauksesta niin sähköpostin, Skypen kuin puhelujen välityksellä.

- (18) Ohjaaminen meni aika jouheesti eteenpäin. Melkein kerran kuussa [keskusteltiin ohjaajan kanssa] ja päästiin hyvin eteenpäin rajauksessa.
- (19) Me oltiin määritelty sellasia aikoja että mihin mennessä oli kuinka paljon tätäkin kirjoitettu ja tehtiin tsekkauksia ja toimitettiin ohjaajalle sähköpostiin luettavaa.

Työ käynnistyi yhteistyössä nopeasti. Parin kanssa jaettiin teemoja, aihetta rajattiin ja molemmat hankkivat tutkittavan organisaation. Toisen tekstejä luettiin ja kommentoitiin, jotta ymmärrys toisen ajattelusta ja etenemisestä säilyi.

- (20) Lähtökohtaisesti kaikki tehtiin yhdessä. Haastattelut, havainnoinnit. Käsi kädessä sitä tehtiin.

Kahden ajattelu on suurempaa. Parityössä keskeistä oli Kirsin mukaan yhteinen tavoitteellisuus. He molemmat halusivat työstä hyvän ja sitoutuivat sen saavuttamiseen. Ilman onnistunutta yhteistyötä parityö ei olisi kuitenkaan sujunut niin kevyesti. Kirsi koki, että samat tavoitteet ja työnteon tapa sekä yhteensopivat kemiat olivat avain heidän prosessissaan.

- (21) Meille molemmille tiimityöskentely oli luonteenomasta. Otettiin huomioon toisemme ja [elämän]tilanteet. Ei tarvinnut peitellä väsymystä tai kiireitä, vaan tsemppattiin toisiamme.
- (22) Siinä vaiheessa kun me oltiin tehty haastattelut ja piti sitä analysointia alkaa tekeen se oli semmonen niin intensiivinen vaihe ja mä ainakin halusin koko ajan keskustella, ja kyllä myös [kirjoituskumppanikin] että miten näitä tulkitaan ja miten sinä tämän näet, niin mehän sitten varattiin kirjastosta huone, missä me sunnuntaisin ja minä päivinä ilta-aikaa... siellä me kuule veivattiin tuntitolkulla niitä asioita. Se oli pakko.

Parin kanssa pystyi myös jakamaan työhön liittyviä epävarmuuksia ja ajoittaista kiireen tunnetta ja muita haasteita. Tarpeen tullen toinen tsemppasi toista tai inspiroi keskusteluillaan. Kirsi kuvasi, että heidän suhteessaan vallitsi turvallinen ilmapiiri, jossa molemmat huomioivat ja tukivat toisiaan tilanteen niin vaatiessa.

- (23) Meillä oli semmonen psykologinen turvallisuus siinä meidän pienessä tiimissä, otettiin huomioon toisemme ja tilanteet.

Parin kanssa työskentely tarkoitti jaettua työtaakkaa, mutta myös pitkiä yhteiskirjoitustapaamisia kirjastossa ja tuntien puheluita iltaisin. Vaikka yhdessä tekeminen vaati ajoittain tuplatyötä, kokee Kirsi, että ilman työparia gradun lopputulos ei olisi ollut näin hyvä.

- (24) Kyllä se olisi ollut sisällöltään köyhempi, kyllä kahden ajattelu, ja ne ideat ja se tiedonhaku ja kaikki se vaivannäkö... täytyy sanoa, että en mä yksin olis pystynyt tohon mitenkään.

Punakynää railakkaasti. Ohjauksella ja ohjaajalla oli Kirsin mukaan iso merkitys heidän työssään. Kirsi koki, että kannustus ja osoitukset, että heidän työnsä oli edistynyt, siivitti heidän työntekoaan aina eteenpäin. Lisäksi ohjaajan asettamat päivämäärät, joihin mennessä tulisi jokin osio olla tehty, piti heidän tahtiaan yllä.

- (25) Se kannustus oli ihan hirveen tärkeää... te ootte menny taas ihan hirveesti eteenpäin sanoit ohjaaja, ja se varmaan piti paikkansakin.
(26) Ne ehdottomat deadlinet on tärkeitä, että sä mitotat sen sun tekemisen valmiiksi silloin kun se pitää olla.

Kirsillä ja hänen parillaan oli tapana laittaa tekstiä ohjaajalle etukäteen, minkä jälkeen palautetta käytiin läpi puhelimitse tai Skypessä. Ohjaustilanteessa edettiin opiskelijoiden kysymysten kautta, mutta kokeneena ohjaajana heidän ohjaajansa näki erityisiä huomioita asioita tekstissä ja teki muutosehdotuksia kysymysten ulkopuoleltakin.

Ohjaustapaamisissa ei positiivisia kommentteja säästely, mikä antoi voimaa ja energiaa työn jatkamiseen. Tapaamisissa käytiin läpi niin isoja teemoja kuin yksittäisiä lauseita ja sanajärjestyksiä. Punakynäkkään ei säästely palautteissa.

- (27) Ohjaajalla on hirveen iso merkitys sillä että miten se palaute esitetään... sieltä löyty pohjalta aina paljon hyvää, mitä vois tarkistaa, mitä vois syventää tai näin, että se on hirveen tärkeä se kannustava... positiivisia kommentteja ei säästely.
(28) Me oltiin aina ihan fiilikissä niiden puhelujen jälkeen, et jees tää homma on ihan hyvä ja nyt me saatiin tähän ja tähän vastaus.
(29) Kyllähän [ohjaaja] laitto punakynää, pois tästä, karsitte että kyllä se aina railakkaasti anto sitä ohjetta...sinä me vähän nieleskeltiin, että onks pakko, nää on niin oleellisia, halus pitää kiinni näistä rakkaista kommentteista.

Sulje muu maailma pois. Työn ja gradun yhdistäminen tuntui Kirsistä ajoittain todella haastavalta. Vaikka näin jälkikäteen ajanjakso tuntuu Kirsistä siltä, että siihen ei mahtunut muuta kuin työ ja gradu, Kirsi kokee intensiivinen panostamiseen olleen välttämättömyyttä, jotta työ saataisiin valmiiksi.

- (30) Perhe sai ihan olla ominensa ja muut harrastukset kyllä jäi taka-alalle.
(31) Kyllä se sitten niin intensiivistä on, että jos haluaa että se menee eteenpäin, niin siihen täytyy panostaa. Se oli kyllä semmosta aikaa että se opetti että koko maailma pitää sulkea sen aikaa pois kun sää sitä teet.

Kirsi kokee, että aika myös opetti paljon muutakin kuin vain gradun kirjoittamista. Se opetti ajankäytöstä ja keskittymisestä.

- (32) Mä olen siitä projektista silleen kiitollinen, että toisaalta se on opettanut mulle keskittymistä, ja sitten muun kuvion sulkemista pois.

Yhteinen saavutus. Parityönä tekeminen ei Kirsin kokemuksen mukaan välttämättä nopeuta valmistumista, sillä siinä menee aikaa niin paljon keskusteluun ja valintojen punnitsemiseen. Kirsi koki, että koska tavoitteena oli tehdä hyvä työ, josta molemmat voivat olla ylpeitä, myös vaatimukset itseään kohtaan olivat isot.

- (33) Kun parityönä tehdään se ei välttämättä nopeuta, kun siinä täytyy niin keskustella... me haluttiin tehdä siitä hyvä, me ei haluttu vaan että se tulee valmiiks, vaan että se aidosti on semmonen että me kehdataan mennä niille molemmille tiimeille esittämään ne tulokset.
- (34) Me oltiin aika vaativia itseämme kohtaan.

Kirsi näkee kuitenkin yhteisessä tekemisessä olleen monia etuja. Parin kanssa tehty tutkielma opetti keskittymisen lisäksi analyyttisyyttä, yhteistyötaitoja että inspiraation merkityksestä. Lisäksi tutkielman kirjoittaminen antoi matkan varrella uusia näkemyksiä omaan työhön ja esimiestyöasemaan. Aiheen linkittyminen omaan työhön ja mielenkiinnon kohteisiin oli alusta lähtien tärkeää, mutta lisäksi muiden osoittama kiinnostus aihetta kohtaan on kasvattanut gradun merkitystä entisestään.

6 Johtopäätökset

Pro gradu -tutkielman kirjoittamiseen liittyy uskomuksia mahdollisuudesta ja haasteiden täyttämistä polusta, jolloin unohdetaan, että kyseessä on oppimisprosessi. Tuotteena syntyy opinnäytetyö, eikä tarkoitus olekaan osata kaikkea jo etukäteen. Takana on pro gradu -tutkielman tekemistä aloitettaessa monen vuoden opinnot ja valtava määrä opittua ja koettua, joten opiskelijoilla on osaamista. Keskeiseen asemaan nouseekin tutkielmatyön itsenäinen luonne. Se on hanke, joka suunnitellaan, toteutetaan ja raportoidaan itsenäisesti.

Tässä artikkelissa tarkastelin sitä, miten opiskelijat johtavat omaa tutkielmatyötänsä, sillä itsensä johtamisella ja siihen sidoksissa olevalla pystyvyysuskolla on vahva merkitys yksilön suoriutumisen ja tehtävässä menestymisen kannalta (ks. Bandura, 1977; Neck & Manz, 1996; Sydänmaanlakka, 2006). Tutkimusta varten pyysin kahta hiljattain valmistunutta opiskelijaa kertomaan heidän tutkielmaprosessiensa etenemisestä. tarinat ovat keskenään erilaisia niin prosessin kestolta kuin käytetyiltä työtavoilta, mutta opiskelijoiden tarinat vahvistavat, että itsensä johtaminen, oman ajattelun ja käyttäytymisen ohjaaminen ovat keskeisessä asemassa päämäärän eli valmistumisen saavuttamisessa. Tarinoissa on tunnistettavissa, että keskeistä pro gradu -tutkielman valmistumisen kannalta on tavoitteellisuus, työn merkityksellisyys, kannustus sekä oman luontaisen työtavan tunnistaminen ja siten tekemisen mielekkyys. Keskeiseksi strategiaksi tarinoissa nousee oman sisäisen motivaation kasvattaminen luomalla tavoitteesta tai itse tekemisestä mielekästä.

Tavoitteellisuus. Tarinoissa tutkielmaprosessin käynnistymistä edeltää vahva päätös ja halu saattaa työ loppuun. Tämä näyttäytyy kantavana voimana läpi työn, myös vaiheissa, joissa eteneminen tuntuu hitaalta. Päätös loppuun saattamisesta edesauttaa suunnitelmallisuutta, sillä päätöksen tehtyään opiskelijat asettavat selkeän tavoitteen ja samanaikaisesti ottavat aikaa elämästään kirjoittamiseen. Tavoitteellisuus on myös ajattelun muokkaamista työn eri vaiheissa. Itsensä johtamisen sanotaankin olevan jatkuvaa muuttumista, jossa tavoitteita muokataan kokemuseräisesti läpi prosessin (Salmimies, 2008). Se, miten opiskelijat suhtautuvat pro gradu -tutkielmaan, tukee heidän suunnitelmaansa ja uskoa työn valmistumiseen. Ajatusten johtaminen on yksi itsensä johtamisen strategia, jonka avulla yksilö motivoi omaa työntekoaan (Neck & Manz, 1996). Itselle saatetaan selittää, että pro gradu -tutkielma on vain isompi kurssityö tai että sillä voi olla merkitystä myös

saavutuksena, joka taas motivoi ja kannustaa eteenpäin. Tavoitteellisuus ilmenee työkentelytyylissä ei tavoilla. Toinen luo itselleen tarkempia etenemisaskeleita tehtävälisan tapaan, toinen taas syttyy väljemmästä suunnitelmallisuudesta ja etenee ajan asemesta sisältö edellä. Yhtä lailla pro gradu -tutkielman tekeminen voi olla maratonsuoritus tai pidempi vaellusmatka. Tärkeää on se, että tekemiselle on kartta ja määränpää on tiedossa.

Aiheen merkityksellisyys. Yksi keskeisin huomio tarinoista oli se, että ilman itselleen merkityksellistä ja mielenkiintoista aihetta motivaatio tekemiseen olisi notkahtanut. Itsensä johtamisen strategioissa tunnistetaan tarvepohjaiset strategiat, joiden kautta pyritään löytämään tehtävästä palkitsevia aspekteja (Manz & Neck, 1999). Merkityksellisyys kumpusi erilaisista asioista, kuten aiheen ajankohtaisuudesta, tutkimuksen jatkomahdollisuuksista ja tieteellisestä merkityksestä. Merkityksellisyyden hakeminen voidaan nähdä siis inspiroivana lähtökohtana, mutta se voi palvella myös opiskelijan tavoitteita esimerkiksi tietyn työpaikan saamisessa tai jatko-opiskelussa ja tutkimusryhmään kiinnittymisessä, kuten aineiston toisen opiskelijan kohdalla tavoitteena oli. Ylijoki (2001) viittasi tällaiseen lähestymiseen businessstyypillisellä asennoitumisella, jossa aiheella nähtiin olevan hyvin välineellinen merkitys. Opiskelijoista toinen taas koki, että aihe antoi perspektiiviä esimiestyöhön ja kiinnittyi hänen omaan työhönsä ja siten kasvatti omaa ammattiosaamista ja asiantuntijuutta. Tarvepohjainen palkitsemisen strategia itsensä johtamisessa edistää nimenomaan tunnetta kasvaneesta kompetenssista (Manz & Neck, 1999). Tällöin osaamisen ja ammatillisen identiteetin vahvistuminen toimivat opiskelijalle kannustimena ja luovat sisäistä motivaatiota (Manz & Neck, 1999).

Mielekkyyys. Pro gradu -tutkielman tekemisen itsenäisyys tarkoittaa myös vapautta vaikuttaa niin aiheeseen kuin omiin työtapoihin. Kun toiselle mielekkyyttä lisäävää on kirjoittaa tutkielma samoista asioista kiinnostuneen parin kanssa, toiselle mielekkyyttä lisää mahdollisuus keskittyä kirjoittamiseen ja tutkimukseen yksin ja omia tavoitteita toteuttaen. Keskeistä on, että on kykyä tunnistaa itselleen toimivat työtavat ja tiedostaa, mistä motivoituu ja mitä tarvitsee edetäkseen. Tämäkin on tunnistettavissa tarvepohjaiseksi palkitsemisen strategiaksi, joka kohottaa omaa sisäistä motivaatiota (Manz & Neck, 1999). Osa tarvitsee enemmän sosiaalisuutta, toiset syttyvät keskusteluista ja toiset ovat parhaimmillaan analyttisiä saadessaan keskittyä työhönsä keskeytyksettä. Itsensä johtamista on juuri se, että ymmärtää omat vahvuutensa ja osaa sen mukaisesti rakentaa tavoitteita. Käyttäytymiseen keskittyvissä strategioissa tukeudutaan juuri hyväksi havaittuihin tapoihin tavoitteiden saavuttamiseksi (Manz & Neck, 1999).

Pro gradu -tutkielmapirosessi kuvastaa myös hyvin persoonaa, sillä itsensä johtamisen tavat ovat hyvin yksilöllisiä ja vaikka niitä voi kehittää itsessään, ihmisillä on erilaiset lähtökohdat pystyvyytuskoon itsestään ja itsensä johtamisen taitoihin elämän vaiheiden ja persoonallisuuden pohjautuen (Manz, 1986). Vahva päättäväisyys ja kyky luoda itselleen tavoitteita ovat voimavaroja, joiden avulla itsenäinen ja systemaattinen eteneminen mahdollistuvat. Kun eteen tulee yllättäviä vaiheita, kantaa ajatus valmistumisesta ja sen tuomasta merkityksestä itselle yli seuraavaan vaiheeseen. Päättäväisyys on merkittävässä roolissa etenkin tutkielmaa aloitettaessa, jolloin pitää pystyä näkemään itsensä maalissa. Itsensä johtaminen on konkreettisimmillaan ”puurtamista” (Sydänmaanlakka, 2006, s. 275) ja kirjoittamista. Se on päätös siitä, että haluaa valmistua.

Pedagogisesta näkökulmasta katsoen tutkimus nostaa opiskelijoiden pystyvyysuskon tärkeään asemaan. Pystyvyysuskolla on merkitystä opiskelijoiden valmistumiseen ja opintomenestykseen (Pajares, 2003; Zimmerman, 2000), ja siten sen tukeminen tulisi nähdä merkityksellisenä läpi opiskeluiden. Opiskelijoiden akateemiset taidot kehittyvät läpi opiskeluajan, ja taitojen kehittymiseksi keskeistä on omasta toiminnasta saatu palaute ja erilaiset saavutukset ja pärjäämisen tunteet. Pro gradu -tutkielmaan tarvittavia taitoja kehitetään läpi tutkinnon ja tulisikin pohtia, minkälaiset suoritusvaatimukset ja tehtävät tukisivat opiskelijoiden pystyvyysuskoa vielä enemmän. Ohjausprosessin kannalta tässä tutkimuksessa nousee keskeisesti esiin se, että prosessit ovat hyvin yksilöllisiä ja opiskelijoiden tarpeet vaativatkin ajoittain räätälöityjä lähestymisiä ohjaukseen (ks. myös Odena & Burgess, 2017). Graduohjauksessa yhdelle palautteessa keskeistä voi olla positiivisen palautteen saaminen, toiselle taas hedelmällisintä voi olla keskustelu ohjaajan kanssa ja sen kautta saatu kokemus oman osaamisen ja ymmärryksen kasvamisesta. Opiskelijoita on myös hyvä valmentaa kehittämään omia itsensä johtamisen taitojaan. Opiskelijoiden on hyvä tunnistaa itselleen kannustimina toimivia asioita ja pyrkiä asettamaan tavoitteita omista lähtökohdistaan ilman vertailua muihin.

Lähteet

- Argyris, C. & Schön, D. (1996). *Organizational learning II: Theory, method and practice Reading*. Madison-Wesley.
- Bandura, A. (1977). Self-efficacy: Toward a unifying theory of behavioral change. *Psychological Review*, 84(2), 191–215. <https://doi.org/10.1037/0033-295X.84.2.191>
- Bruner, J. (1990). *Acts of meaning*. Harvard University Press.
- Galli, L. & Ahola, S. 2011. *Opiskelijänäkökulma tutkinonuudistukseen*. Turun yliopisto, Koulutussosiologian tutkimuskeskus, RUSE.
- Glauser, A. (2006). Dissertation Therapy: Beat the Anxiety, Reclaim Your Motivation. *The University of Georgia Graduate School Professional Development Series*, 3(4).
- Hakala, J. (2009). *Uusi graduopas*. Gaudeamus.
- Heikkinen, H. (2007). Narratiivinen tutkimus – todellisuus kertomuksena. Teoksessa R. Valli & J. Aaltola (toim.), *Ikkunoita tutkimusmetodeihin II* (s. 142–158). PS-kustannus.
- Hirsto, H. & Soronen, A. (2020). Opponointi oppimistilanteena. Teoksessa H. Katajamäki (toim.), *Tieteellinen kirjoittaminen tiedeyhteisössä* (s. 160–174). VAKKI.
- Kolb, D. (1983). *Experiential learning: Experience as the source of learning and development*. Prentice-Hall.
- Komaraju, M. & Nadler, D. (2013). Self-efficacy and academic achievement: Why do implicit beliefs, goals, and effort regulation matter? *Learning and Individual Differences*, 25: 67–72. <https://doi.org/10.1016/j.lindif.2013.01.005>
- Lee, A. & Murray, R. (2015). Supervising writing: helping postgraduate students develop as researchers. *Innovations in Education and Teaching International*, 52(5), 558–570. <https://doi.org/10.1080/14703297.2013.866329>
- Mansikka, O. (2018, 20. tammikuuta). Tuhannet opiskelijat roikkuvat yliopistossa gradukammon takia – Lopputyön tehneet neuvovat kuinka valmistuminen onnistuu. *Helsingin Sanomat*. Noudettu 2020-01-21 osoitteesta <https://www.hs.fi/kotimaa/art-2000005532143.html>
- Manz, C. & Neck, C. (1991). Inner leadership: creating productive thought patterns. *Academy of Management Executive*, 5, 87–95.
- Manz, C. (1986). Self-leadership: toward an expanded theory of self-influence processes in organizations. *Academy of Management Review*, 11, 585–600. <https://doi.org/10.5465/amr.1986.4306232>
- Manz, C., & Neck, C. (1999). *Mastering self-leadership: Empowering yourself for personal excellence* (2. painos). Prentice Hall.
- Mustonen, A. & Annala, J. (2012). ”Viides luokka” Opinnoissaan viivästyneiden tukiryhmä. Campus Conexus -projektin verkkoaineistot. Noudettu 2020-3-14 osoitteesta https://issuu.com/campusconexus/docs/viides_luokka-campus_conexus_verkkoaineisto-2012/15

- Neck, C. & Manz, C. (1996). Thought self-leadership: The impact of mental strategies training on employee behavior, cognition, and emotion. *Journal of Organizational Behavior*, 17, 445–467. <https://doi.org/10.1002/job.4030130705>
- Odena, O. & Burgess, H. (2017). How doctoral students and graduates describe facilitating experiences and strategies for their thesis writing learning process: a qualitative approach. *Studies in Higher Education*, 42(3), 572–590. <https://doi.org/10.1080/03075079.2015.1063598>
- Pajares, F. (2003). Self-Efficacy Beliefs, Motivation, and Achievement in Writing: A Review of the Literature. *Reading & Writing Quarterly*, 19(2), 138–158. <https://doi.org/10.1080/10573560308222>
- Partanen, A. (2011). “Kyllä minä tästä selviän”: aikuisopiskelijat koulutustarinansa kertojina ja koulutuksellisen minäpystyvyytensä rakentajana [väitöskirja, Jyväskylän yliopisto, Kokkolan yliopistokeskus Chydenius]. JYX Digital Repository. <http://urn.fi/URN:ISBN:978-951-39-4273-1>
- Riessman, C. (2008) *Narrative Methods for the Human Sciences*. Sage Publications.
- Salmimies, R. (2008). *Onnistu itsesi johtamisessa*. Sanoma Pro.
- Stewart, G. L., Courtright, S. H., & Manz, C. C. (2011). Self-Leadership: A Multilevel Review. *Journal of Management*, 37(1), 185–222. <https://doi.org/10.1177/0149206310383911>
- Svinhufvud, K. (2013). *Opinnäytteen kirjoittaminen vuorovaikutuksena. Keskusteluanalyttinen tutkimus graduseminaarien ja gradunohjaustapaamisten vuorovaikutuksesta* [väitöskirja, Helsingin yliopisto]. <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-10-9314-2>
- Svinhufvud, K. (2015). Gradutakuu. Blogi-sivusto. Noudettu 2019-12-10 osoitteesta: gradutakuu.fi.
- Sydänmaanlakka, P. (2006). *Älykäs itsensä johtaminen*. Talentum.
- Turner, J. (2010). Rewriting writing in higher education: The contested spaces of proofreading. *Studies in Higher Education*, 36, 427–440.
- Vaasan yliopisto. (2020). Kandidaatin- ja pro gradu -tutkielmat. Ohjesivusto. Noudettu 2020-3-8 osoitteesta: https://www.univaasa.fi/fi/for/student/materials/writing_guidelines/business/bachelor/
- Ylijoki, O. & Ahrio, L. (1995). *Gradu lähikuvassa*. Tampereen yliopisto.
- Ylijoki, O. (2001). Master's Thesis Writing from a Narrative Approach. *Studies in Higher Education*, 26(1), 21–34. <https://doi.org/10.1080/03075070020030698>
- Zajacova, A. & Lynch, S. & Espenshade, T. (2005). Self-Efficacy, Stress, and Academic Success in College. *Research in Higher Education*, 46, 677–706. <https://doi.org/10.1007/s11162-004-4139-z>
- Zimmerman, B. (2000). Self-Efficacy: An Essential Motive to Learn. *Contemporary Educational Psychology*, 25(1), 82-91. <https://doi.org/10.1006/ceps.1999.1016>.